

İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Türkçeye Çevirisi, Uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirliğinin Sağlanması •

Özcan Özgür DURSUN

Öğr. Gör., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Bilgisayar ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.
oodursun@anadolu.edu.tr

Cengiz Hakan AYDIN

Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi
İletişim Bölümü
chaydin@anadolu.edu.tr

İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Türkçeye Çevirisi, Uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirliğinin Sağlanması

Özet

Bu araştırma Robert W. Norton (1978, 1983) tarafından geliştirilen İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, ölçeğin faktör yapısının ve psikometrik özelliklerinin sınanması amacıyla yapılmıştır. İletişimci Biçimleri Ölçeğinin 1978 yılında yayımlanan ve 1983 yıllarında revize edilen iki farklı sürümünün uyarlama çalışmaları Çalışma-I ve Çalışma-II olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Çalışma-I kapsamında İletişimci Biçimleri Ölçeğinin 1978 sürümü yaşları 17-26 arasında değişen 86 kadın 168 erkek toplam 254 kişiye uygulanmıştır. Çalışma-II kapsamında ise İletişimci Biçimleri Ölçeğinin 1983 sürümü yaşları 17-26 arasında değişen 89 kadın 146 erkek toplam 235 kişiye uygulanmıştır. Her iki uygulamadan da elde edilen veriler çeşitli istatistiksel analiz yöntemleri

Translation, Adaptation and Validation of the Communicator Style Instrument into Turkish

Abstract

This study intended to adapt the Communicator Style Instrument developed by Robert Norton (1978, 1983) to Turkish context and to test the factor structure and psychometric features of the instrument. The studies adapting two different versions of the Communicator Style Instrument, which was published in 1978 and then revised in 1983, have been conducted in two stages namely Study-I and Study-II. Within the scope of the Study I, 1978 version of Communicator Style Instrument was administered to 254 people. Within the scope of the Study II, 1983 version of the instrument was administered to 235 people. Through confirmatory factor analyses, data collected at the end of both studies were evaluated leading to factor constructs for the Turkish context. The findings have revealed that

- Bu makale, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Anabilim Dalı Doktora Programında gerçekleştirilen 'Çevrimiçi Öğrenme Topluluklarında İletişimci Biçimlerinin Belirlenmesi' başlıklı tez çalışmasının bir bölümünden türetilmiştir. İlgili tez, Öğr. Gör. Dr. Özcan Özgür DURSUN tarafından gerçekleştirilmiş ve danışmanlığını Doç. Dr. Cengiz Hakan AYDIN yapmıştır. Aynı zamanda ilgili araştırma Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projelerince desteklenmiştir.

kullanılarak, ölçeğin Türkçe faktör yapısı, iç tutarlık katsayısı ve madde toplam güvenilirliği açısından değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, ölçeğin 1978 sürümünün faktör yapısının, ölçekten 16 maddenin çıkarılmasıyla iç tutarlılık katsayısının 0.87 düzeyinde ve ideal seviyelerde doğrulanabildiği; ölçeğin 1983 sürümünde ise 4 maddenin çıkarılarak ölçeğin iç tutarlılık katsayısının 0.89 düzeyinde doğrulanabildiği ve ölçeğin Türk öğrencilerden veri toplamak için ideal bir faktör yapısına ulaştırılabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bireylerarası iletişim, iletişimci biçimleri, bireysel farklılıklar.

after eliminating 16 items, 1978 version of the instrument could be confirmed with ideal fit values along with an internal consistency coefficient of 0.87; whereas the internal consistency coefficient of the 1983 was 0.89 with ideal fit indices after the deletion of only 4 items. It was suggested that the instrument could be modified to have a factor construct which was ideal for collecting data from Turkish students.

Keywords: Interpersonal communication, communicator style, individual differences.

1. Giriş

İletişim, insanların yeme, içme gibi temel gereksinimlerinden biri olan, bireyler arasında anlamların ortak kılındığı (Pearson ve Nelson, 2000) ve sosyal ortamda birlikte yaşamının olmazsa olmazı konumunda yer alan (Adler ve Towne, 1996) temel bir insan etkinliğidir. İletişimin insan etkinliği olması insanın olduğu her ortamda iletişimin de kaçınılmaz olduğunun açık göstergesidir. Bireyin tüm yaşamına entegre olan iletişim etkinliği, özellikle temel eğitimle birlikte düşünüldüğünde, uzunca bir süre bireyin aktif olarak rol aldığı bir süreçtir. Eğitim-öğretimin her aşamasında gerçekleşen tüm etkinlikler temelde birer iletişim etkinliğidir (Ergin ve Birol, 2000). Bu nedenle öğretim ortamlarında gerçekleştirilen her türlü etkinliğin temelde iletişim disiplini çerçevesinde değerlendirilmesinde ve bu süreç dâhilinde incelenmesinde yarar vardır. Öğretim etkinliklerinin başarılı olması; çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerinin seçilip işe koşulmasından, teknolojinin öğretim süreçlerine entegrasyonundan ve süreçte yer alan bireylerin iletişim becerilerinden büyük oranda etkilenmektedir. Öğretim ortamlarında, gerek öğretmenin öğrencileriyle, gerekse öğrencilerin birbirleriyle etkili bir iletişim kurabilmeleri; öğrenme sürecinin etkili olarak sürdürülebilmesini de kolaylaştırmaktadır. Öğrenme ortamında bulunan birey, sözel ya da sözsüz kodlar kullanarak iletişim sürecinde gerek alıcı gerekse kaynak olarak rol almakta ve eğitsel etkinliklerde bulunmaktadır. Dolayısıyla iletişim, gerek bireyin gündelik yaşamına gerekse öğrenme etkinliklerine etkide bulunabilecek sosyal bir eylem konumundadır.

İletişimin sosyal bir eylem olarak bireyler arasında gerçekleşmesi; bireysel özelliklerin iletişim sürecindeki önemi hakkında fikir vermektedir. İletişim, temelde kaynak ve alıcı arasında gerçekleşen bir sürece dayanır (McLean, 2005). Kaynak ve alıcı olarak çoğunlukla bireylerin rol aldığı bu süreç, bireysel özelliklerin iletişim sürecindeki önemini de artırmaktadır. İletişim sürecinde bireylerin temel birtakım özellikleri de sürecin işleyişine önemli ölçüde etkide bulunabilmektedir. İletişim süre-

cinde kaynak ve alıcı olarak yer alan bireylerin temel kişilik özellikleri, iletişimin kalitesini olumlu yönde etkileyebileceği gibi; bu süreci diğer fiziksel koşullarla birlikte sekteye de uğratabilecek; başka bir söyleyişle iletişim engeli yaratabilecek önemli belirleyicilerdir. Alanyazında iletişim ortamındaki engellerin birçok farklı nedeni ortaya konmaktadır (Dökmen, 2006; Devito, 2007; Mclean, 2005). Bireyler arasında yaşanan iletişim engellerinde; karşdakini yanlış anlama, genelleme yapma, aşırı uçlarda yer alma, sınırlı bakış açısına sahip olma, dil yetersizliği, dinleme yetersizliği, duygusal karmaşa, karşı çıkılma-reddedilme korkusu ve bencillik-empati yokluğu gibi farklı etmenler söz konusudur.

İletişim sürecinde yaşanan engellerin önemli bir bölümü bireylerin benlik algıları ve kişilik özellikleriyle yakından ilişkilidir (Hill ve diğerleri, 2007). Buna göre bireylerin benlik ve kişilik özelliklerinin büyük ölçüde oluştuğu geçmiş yaşantılarının ve sosyal çevrelerinin bireylerin iletişim becerileri üzerinde önemli etkilerde bulunduğu söylenebilir.

İletişim sürecinde bireylerin sahip oldukları kişilik özelliklerine yönelik alanyazında birçok çalışma yer almaktadır (Comstock ve Higgins, 1997; McCallister, 1992; Heffner, 1997). Bu çalışmalar arasında iletişim alanyazını bakımından en önemlilerinden biri Robert W. Norton'un iletişim sürecindeki bireylerin kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmalar sonucunda geliştirmiş olduğu İletişimci Biçimleri Ölçeğidir. Norton (1978, 1983) iletişimci biçimlerini, bir kişinin sözel ve sözsüz olarak göndermiş olduğu mesajlarının alıcı tarafından nasıl alındığı, çevrildiği, nasıl filtre edildiği ya da nasıl anlaşıldığını belirlemenin yolu olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla bireyler arasındaki iletişimde sözel ya da sözsüz kodlar kullanılarak gerçekleştirilen mesaj alışverişinin niteliği, bireylerin iletişimci biçimlerini belirleyen önemli bir etmen konumundadır.

Bireyler arasında gerçekleşen iletişim etkinliklerinde, bireylerin üstlendikleri roller ve kişilik özellikleriyle ilgili alanyazında birçok sınıflama yer almaktadır. Bu araştırmanın temel dayanak noktasını oluşturan Norton (1978, 1983) yapmış olduğu sınıflamayla bireyler arasında gerçekleşen iletişim sürecinin ve mesajların algılanışının önemli bir belirleyicisi olarak birtakım iletişimci özellikleri belirlemiştir. Norton, yüzyüze iletişim kuran bireylerin temelde; "arkadaş canlısı", "etki bırakan", "rahat", "tartışmacı", "ilgili", "kesin", "sözsüz iletişim kuran", "dramatik", "açık", "baskın" ve "iletişimci imajı" olmak üzere 11 temel özelliği bulunduğunu belirtmiştir (Norton, 1983). Norton bu özellikleri şöyle tanımlamaktadır:

Arkadaş Canlısı (Friendly): Arkadaş canlısı bireyler, art niyetli olmamaktan, derin samimiyete kadar giden bir aralık üzerinde değerlendirilirler. Arkadaş canlısı bir iletişimci diğer insanların söylemlerini doğrular ve iletişime sonradan katılan insanlara da samimi bir biçimde ilgi göstererek onları da iletişim ortamına kabul eder.

Arkadaş canlısı bireyler duygusal davranışlar sergilemelerinin yanı sıra, kolaylıkla iletişim kurabilecek sosyal bir yapıdadırlar.

Etki Bırakan (Impression Leaving): Etki bırakan bireyler iletişimsel davranışları nedeniyle çok kolay hatırlanırlar. Bu iletişimci biçiminde tam olarak hangi davranışların bulunduğu kesin olarak bilinmese de, bir kişi üzerinde etki bırakma, iletişimde tatminle yakından ilişkilidir. Dolayısıyla girdiği bir iletişimde bireyin hatırlanabilmesi, karşı taraf üzerinde ne kadar etki bıraktığına, karşıdaki bireyi iletişim içeriği hakkında ne kadar tatmin ettiğine bağlıdır. Etki bırakma, diğer iletişimci biçimleriyle karşılaştırıldığında üzerinde daha az araştırma yapılmış bir iletişimci biçimdir.

Rahat (Relaxed): Rahatlık sosyal endişe kavramıyla yakından ilişkilidir. Rahat bireyler iletişim sırasında endişeli bir kişilik tipi yansıtmazlar. Çoğunlukla iletişim sırasında sakin ve kendine güvenen bir yapıdadırlar. Girdikleri iletişimde endişe düzeyleri çoğunlukla düşük olduğu için daha az heyecanlanırlar. Bu durum ise karşı taraf üzerinde rahat bir kişilik izlenimi uyandırır.

Tartışmacı (Contentious/Argumentative): Tartışmacı bireyler genel olarak diğer bireylerle girdikleri iletişimde tartışma eğilimindedirler. Tartışmacı özelliği baskın iletişimci biçimiyle yakın ilişkilidir ve olumsuz bazı özellikleri de içeren bir çerçevede ele alınmaktadır. Tartışmacı iletişim kuran bireyler, bir görüşü ya da düşünceyi iddia etme, karşıdakinden sürekli kanıt isteme ve olumsuzlukların üzerine gitme özelliklerine sahiptirler.

İlgili (Attentive): İlgili iletişimci biçimi etkili dinleme ve empati kurma becerileriyle yakından ilişkilidir. İlgili iletişimciler, karşı tarafı sürekli dinlediği ya da dinler görüldüğü hissi uyandırdıkları için, iletişimin kesintiye uğramasına ve iletişim çatışmalarının doğmasına engel olurlar. Temel olarak, çok dikkatli dinleyen ve karşılarındaki bireylerle empati kuran bireylerdir. İlgili iletişimci biçimi, baskın ve dramatik kişilik özellikleriyle pozitif ilişki içerisinde değildir. Dolayısıyla bir bireyin aynı anda hem baskın bir yapıda hem de karşı tarafı ilgiyle dinleyen bir yapıda olması beklenmemektedir. Bu konuda yeterince deneysel çalışma bulunmamasına rağmen ilgili iletişimci biçimi alanyazında çoğunlukla empati ve dinleme başlıkları altında incelenmektedir.

Kesin (Precise): Kesin iletişimci biçimi, kavramları belirsizliğe yer vermeyecek biçimde net olarak açıklayan bireylerin özelliğidir. Kesin yapıda olanlar içeriğe/konuya hâkim bir görüntü arz ederler. Çoğunlukla iletişim ortamlarında baskın ve tartışmacı olma eğilimi sergilemelerine karşın ortaya atılan iddiaların belgelenmesi konusuna oldukça duyarlıdırlar.

Sözsüz İletişim Kuran (Animated/Expressive): Sözsüz iletişimciler vücut dili ve sözsüz iletişim kodlarını, iletişim içeriğini abartmak, değersiz göstermek ya da anlamını güçlendirmek üzere çok sık kullanırlar. İletişim sırasında sürekli göz teması ku-

rarken jest ve mimiklerini etkili bir biçimde kullanarak karşıdaki kişiyi etkilerler. Bu özellikleri nedeniyle çoğunlukla duygusallıkla ilişkilendirilirler. Sözsüz iletişim becerisi, bir duygunun gerçek anlamına vurgu yaparak iletişimcinin gerçek ruh halini ortaya koyar. Sözsüz iletişimciler tiyatral vurgular yaparak iletişimin yoğunluğunu duruma göre yükseltip alçaltırlar. Bazı istisnalar olmasına karşın çoğunlukla sözsüz olarak iletişim kuran bireyler güçlü, çekici ve güvenilir iletişimciler olarak nitelenirler.

Dramatize Eden (Dramatic): Dramatize eden iletişimciler, iletişim sırasında çoğunlukla abartmalar, hikâyeler, mecazlar kullanan, ritimli bir konuşmaya sahip, ses tonunu konuşma içeriğine göre belirleyebilen, yüksek hayal gücüne sahip, mesajlarının içeriğini daha etkili ve görünür kılmaya çalışan ve özellikle öğrenme ortamlarında oldukça etkili olan bireylerdir. Dramatize eden iletişimci ilgiyi mesaja çeken iletişimcidir. Dramatize eden bireyler iletişim sırasında çoğunlukla gerçek duygularını yansıttıkları için çoğunlukla duygusal olarak nitelenirler. Dışarıdan bakıldığında belirgin olarak göze çarpan bir iletişimci biçimidir. Endişe ile mücadele etme, öz değer, statü, popülerite ve belirsizliğe karşı toleranslı olma gibi durumlarla ilişki içerisinde olduğu söylenebilir.

Açık (Open): Açık iletişimci, içine kapanık olmayan, duygularını gizlemeyen, kendi kendini kolaylıkla açık eden ve ruh halini kolaylıkla dışa vuran bir karaktere sahiptir. Açık yapıdaki insanlar, diğer insanlara göre hislerinin daha çoğunu dışa yansıtır. Bu nedenle açık iletişimci biçiminin duygusallıkla ilişkili bir özelliği bulunmaktadır. Açık iletişimciler, iletişim kurdukları bireyler üzerinde sosyal olarak çekici ve güvenilir bir izlenim bırakırlar. Dışarıdan bakıldığında, samimi, konuşkan, dışa dönük ve yaklaşılabilir bir görünüme sahiptirler. İletişim sırasında kendileri hakkında sıklıkla bilgi verme eğilimindedir.

Baskın (Dominant): Baskın iletişimci biçimi, sosyal iletişim boyutlarından otoriterliğe benzemektedir. Kurdukları iletişimde baskın olan insanlar kendine güvenen, coşkulu, otoriter, yarışmacı, mücadeleci ve girişken olma eğilimindedirler. Sosyal etkileşimde kontrolü ellerinde bulundururlar. Alanyazında baskın yapı ile ilgili çoğunlukla sözsüz ve psikolojik değişkenler incelenmekle birlikte, baskınlığı davranışların ya da algıların yordayıcısı olarak ele alan çalışmalar da yer almaktadır.

İletişimci İmajı (Communicator Image): İletişimci imajı kişinin kendini konumlandığı iletişim becerisine vurgu yapar. İyi iletişimci imajına sahip olan kişiler; yakını, arkadaşı, tanıdığı ya da yabancı olmalarına bakılmaksızın insanlarla iletişim kurmayı ve etkileşim sağlamayı kolaylıkla gerçekleştirirler. Kötü bir iletişimci imajına sahip bireyler ise iletişimde sürekli çekingen davranırlar. Bu sayede özellikle yabancı ortamlarda iletişim kurmakta çok zorlanırlar ve iletişim sürecinde kendilerine güvenemezler.

İletişime giren bireylerin benzer referans çerçevelerine sahip olmaları iletişimin sağlıklı bir temelde gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır. Referans çerçevesi bireylerin benzer yapılarının fazlalığıyla ilişkilidir. İletişimci biçimleri söz konusu olduğunda ise bireylerin her zaman benzer yapıda olmaları iletişime olumlu katkı sağlamayabilir. Örneğin baskın iletişimci özellikleri sergileyen bireylerin yine kendileri gibi baskın yapıdaki bireylerle iletişim kurmakta zorlanmaları muhtemeldir. Çünkü bireylerin birbirlerine karşı sergileyecekleri egemenlik mücadeleleri iletişim engeline dönüşebilir. Dolayısıyla bireyler arası iletişimde referans çerçevesi kavramıyla; aynı bireysel özelliklerden çok, ortak yaşantı geçmişine ve ortak kültürel yapılara sahip olmak algılanmalıdır.

2. Amaç

Bu araştırma Norton (1978, 1983) tarafından geliştirilen İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Türk katılımcılardan veri toplamaya uygun hale getirilebilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Uyarlanan ölçek formları, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Anabilim Dalı Doktora programında yürütülen “Çevrimiçi Öğrenme Topluluklarında İletişimci Biçimlerinin Belirlenmesi” başlıklı doktora tezinin verilerinin toplanmasında kullanılmıştır. Çalışma kapsamında öncelikle her iki İletişimci Biçimleri Ölçeğinin dil eşdeğerliğinin sağlanması, daha sonra da faktör yapılarının ve psikometrik özelliklerinin sınanması hedeflenmiştir.

3. Yöntem

3.1. Çeviri ve Dil Eşdeğerlik Çalışması

Orijinali İngilizce olan İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Türk öğrencilerden veri toplamaya uygun hale getirilebilmesi için bir dizi işlem gerçekleştirilmiştir. Öncelikle ölçeğin Türkçeye çevirisi yapılmış ve Türkçe metin Geri-Çeviri (Back-Translation Methods) yöntemiyle tekrar İngilizceye çevrilerek çeviriden kaynaklanabilecek anlam kaymaları ortadan kaldırılmıştır. Bu süreçte üç bağımsız çevirmen tarafından çeviri ve geri çeviri işlemleri gerçekleştirilmiş ve iki dil eğitimi alan uzmanının değerlendirmesi sonucunda Türkçe metne ulaşılmıştır. Bu işlemlerin sonucunda ölçeğin orijinal haliyle Türkçeleştirilmiş hali arasındaki tutarlılığı sağlamak üzere dilsel eşdeğerlik çalışması gerçekleştirilmiştir (Hambleton ve Bollwark, 1991). Dilsel eşdeğerlik çalışması kapsamında, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü’nde öğrenim görmekte olan 30 öğrenciye, iki hafta arayla, önce ölçeğin İngilizce orijinal hali sonra da Türkçeleştirilmiş hali uygulanmış, aradaki puanların tutarlılığı test edilmiştir. Buna göre öğrencilerin her iki uygulamadan aldıkları puanlar arasındaki tutarlılığı test etmek için Pearson momentler çarpım korelasyon katsayısına bakılmıştır. Buna göre İngilizce ve Türkçe ölçekler arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür [$r_{(30)}=0.89$,

p<.05]. Ölçeğin Türkçeleştirilmiş haliyle orijinal hali arasındaki yüksek korelasyon, çevirinin dilsel eşdeğerliğinin sağlandığı yönünde bir yargıya dayanak oluşturmuştur.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma verileri, Çalışma-I ve Çalışma-II olarak isimlendirilen iki farklı çalışmayla üçer aylık arayla toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'ndeki tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Özellikle araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin iletişimci biçimlerinin analizi göz önünde bulundurulduğu için araştırma verileri üniversite öğrencilerinden toplanmıştır. Üniversite öğrencileriyle yapılan her iki çalışmada da evrenin büyük bir bölümüne ulaşılmıştır. Çalışma-I, Şubat 2010'da 254 katılımcıdan (99 %) toplanan verilerin analizi sonucunda gerçekleştirilmiştir. Çalışma-I'in çalışma grubu; 70 birinci sınıf (%28), 55 ikinci sınıf (%22), 56 üçüncü sınıf (% 22) ve 73 dördüncü sınıfta okuyan (%29), yaşları 17 ile 26 arasında değişen (ort: 21) öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 86'sı kadın (%34) 168'i erkektir (%66). Çalışma-II ise Mayıs 2010'da 235 katılımcıdan (91 %) toplanan verilerin analizi sonucunda gerçekleştirilmiştir. Çalışma II'nin çalışma grubunu; 52 birinci sınıf (%22), 57 ikinci sınıf (%24), 58 üçüncü sınıf (%25) ve 68 dördüncü sınıfta okuyan (%29), yaşları yine 17 ile 26 arasında değişen (ort:21), 89 kadın (%38), 146 erkek (%62) oluşturmaktadır.

3.3. İletişimci Biçimleri Ölçeği

Norton, 1978 yılında yayımladığı çalışmasında iletişim biçimlerini incelemek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı oluşturmak üzere yola çıkmış, 1983'de yayımladığı çalışmasında ise geliştirilen ölçme aracına güncel eğilimler ve bir önceki aracın sınırlılıkları doğrultusunda yeni faktör ve maddeler ekleyerek ölçeğe son şeklini vermiştir. Buna karşın alanyazında ölçeğin her iki sürümünü de kullanarak gerçekleştirilen çalışmalara rastlanmaktadır. 51 madde 10 faktörden oluşan İletişimci Biçimleri Ölçeğinin faktörlere göre dağılımı ölçeğin Norton (1978) tarafından yayımlanan orijinal haliyle şu şekildedir:

Baskın (5 madde; $\alpha=.82$), Dramatize eden (5 madde; $\alpha=.68$), Tartışmacı (5 madde, $\alpha=.65$), Sözsüz İletişim Kuran (5 madde, $\alpha=.56$), Etki Bırakan (5 madde, $\alpha=.69$), Rahat (5 madde, $\alpha=.71$), İlgili (5 madde, $\alpha=.57$), Açık (5 madde, $\alpha=.69$), Arkadaş Canlısı (5 madde, $\alpha=.37$) ve İletişimci İmajı (6 madde, $\alpha=.72$). Ölçeğin madde ve faktör yapıları incelendiğinde, arkadaş canlısı faktörünün normal değerlerin altında olduğu görülmektedir. Norton'a (1978) göre bu değer; faktörler altında yer alan madde sayılarındaki azlık ve ölçüm aralığının azlığı düşünüldüğünde kabul edilebilir bir değerdir.

Norton'a (1983) göre ise yine 51 madde fakat 11 faktörden oluşan İletişimci Biçimleri Ölçeğinin madde ve faktör dağılımlarında birtakım farklılıklar yaşanmıştır. Buna göre; Arkadaş Canlısı (4 madde, $\alpha=.51$), Etki Bırakan (4 madde, $\alpha=.67$), Rahat (4 madde, $\alpha=.69$), Tartışmacı (4 madde, $\alpha=.68$), İlgili (4 madde, $\alpha=.63$), Kesin (4 madde, $\alpha=.68$), Sözsüz İletişim Kuran (4 madde, $\alpha=.57$), Dramatize Eden (4 madde, $\alpha=.44$), Açık (4 madde, $\alpha=.64$), Baskın (4 madde, $\alpha=.62$) ve İletişimci İmajı (5 madde, $\alpha=.72$) (Staley ve Cohen, 1988).

İletişimci Biçimleri Ölçeğinin 1983 sürümünde madde sayıları aynı kalmasına karşın faktör yapılarında değişme gözlenmiştir. 10 faktörden oluşan ölçeğe sonradan "Kesin (Precise)" adlı bir faktör daha eklenmiş ve böylece ölçek 51 madde ve 11 faktör olarak biçimlendirilmiştir. Norton (1983) ayrıca ölçekte katılımcıların belirli bir davranış kalıbı geliştirmelerini engelleme adına dolgu maddesi (filler items) olarak ifade ve hiçbir ölçüm değeri taşımayan altı madde kullanmış, bu altı madde herhangi bir faktörle ilişkilendirilmemiştir.

Ölçekte yer alan 51 maddeden ilk 50'si beşli likert biçiminde; *Kesinlikle katılıyorum (YES !)= 5; Katılıyorum (yes)= 4; Emin değilim (?)= 3; Katılmıyorum (no)= 2; Kesinlikle katılmıyorum (NO !)= 1* olacak şekilde puanlanmaktadır. Son maddede ise verilen duruma ilişkin katılımcıların kendi konumlarını altı farklı düzeye göre derecelendirmeleri istenmektedir. Ayrıca ölçekte rahat faktörü altında yer alan 8 ve 15. maddeler ile açık faktörü altında yer alan 21 numaralı maddeler ters madde olarak tasarlanmıştır. Dolayısıyla bu maddelerin puanlanması tersten yapılmıştır. Buna göre dolgu maddeleri değerlendirme dışında tutularak 51 maddelik ölçeğin 45 maddesi değerlendirme kapsamına alınmıştır.

4. Bulgular

İletişimci Biçimleri Ölçeğinin yapısal uyarılama çalışmaları kapsamında Norton tarafından geliştirilen ölçeğin hem 1978 sürümü hem de 1983 sürümü iki ayrı çalışmayla ayrı ayrı analiz edilmiş ve Türkçeye en uygun sürüm bulunmaya çalışılmıştır.

4.1. Çalışma-I (Norton, 1978)

İletişimci Biçimleri Ölçeğinin ilk sürümü (Norton, 1978) 254 kişiye uygulanmıştır. Veri seti eksik ve yanlış girilmiş veri olup olmadığını görmek amacıyla incelenmiş, ters sorulan maddelerin yeniden kodlama işlemi gerçekleştirilmiş, daha sonra ölçeğin tamamı için iç tutarlılık katsayısı 0.903 olarak bulunmuştur. Bu değer birçok uzmana göre göre mükemmel olarak yorumlanabilecek bir değerdir. (Field, 2000; Pallant, 2001; Tabachnick ve Fidell, 1996).

İç tutarlılık katsayısı hesaplandıktan sonra ulaşılan katılımcı sayısının faktör analizi için yeterli olup olmadığını görmek amacıyla Kaiser-Meyer-Okin'in Örneklem Yeterliği Ölçümü (KMO) gerçekleştirilmiştir. KMO değeri 0 ila 1 arasında değişen bir

değer olup, 1'e yaklaştıkça değişkenler arasındaki ilişkilerin net olduğu ve faktör analizinin güvenilir sonuçlar vereceği düşünülmektedir (Field, 2000). Pallant (2001) bu değer 0.6 ve üzeri olması gerektiğini belirtirken, Hutcheson ve Sofroniou (1999) 0.5 ile 0.7 arasında normal; 0.7 ile 0.8 arasında iyi, 0.8 ile 0.9 arasında çok iyi, 0.9 ve üzerine ise mükemmel demektir. Çalışmada KMO değeri 0.844 olarak bulunmuştur. Ulaşılan bu değer farklı kaynaklara göre çok iyi bir değer olarak yorumlanabilecek düzeydedir.

Önerilen faktör yapısının doğrulanması amacıyla LISREL 8.51 programından yararlanılmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi (confirmatory factor analysis) sonucunda bulunan ki-kare değeri 2204.60 olup anlamlılık değeri 0.001'in altındadır. Faktör yapısının uyumunu incelemek amacıyla yapılan bu işlemde alışık olduğumuz anlamlılık testlerinin tersine anlamlılık değerinin yani p'nin "anlamsız" olması istenir (Sümer, 2000). Ancak serbestlik derecesinin büyük olduğu durumlarda bu değer anlamlı çıkabilir. Çalışma l'de de bu durum yaşanmıştır. Serbestlik derecesi 1179 gibi büyük bir sayı olduğundan ki-kare değeri anlamlı çıkmaktadır. Böyle durumlarda uygun bir ölçüt olarak Sümer (2000) tarafından önerildiği üzere serbestlik derecesinin ki-kareye oranına bakılmaktadır. Marsh ve Hocevar'a (1988) göre 1/3 ve altı oranlar iyi bir uyuma, 1/5'e kadar olan oranlar ise yeterli bir uyuma işaret etmektedir. Serbestlik derecesinin ki-kare değerine oranı 1.87 gibi iyi bir değer olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca analiz sonucunda bulunan RMSEA (Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü-Root Mean Square Error of Approximation) değeri 0.059'dur. Bu değer 0.05 ve daha küçük olduğu zaman mükemmel bir uyuma; 0.05 ile 0.08 arasında olduğunda ise kabul edilebilir bir uyuma işaret eder (Browne ve Cudeck, 1993; Sümer, 2000). Bu bağlamda, bulunan 0.059 değeri kabul edilebilir bir değer olduğu söylenebilir.

Her ne kadar bu değerler alanyazına göre uygun görülse de; faktör analizinin uyumunu değerlendirmek amacıyla diğer uyum ölçütlerine de başvurmakta yarar görülmüştür. Bu bağlamda ki-kare testinin olası sınırlılıkları ve modelin uyumuna ilişkin yanlılıkları dikkate alınmalı ve ikinci grup testler olarak adlandırılan uyum ve anlamlılık testlerine de başvurulması önerilmektedir (Sümer, 2000). Özellikle büyük örneklemelerde Hu ve Bentler (1995) tarafından iyilik uyum indeksi (Goodness of Fit Index) adı verilen bu uyum ve anlamlılık testlerinin kullanılması önerilmektedir. Mutlak ve artmalı (incremental) uyum indeksleri olarak sınıflandırılacak bu indekslerden biri ya da birkaçını rapor etmekte yarar vardır. Çoğunlukla 0.90 ve üzeri değerlerin iyi uyum değerleri olarak kabul edildiği düşünüldüğünde (Sümer, 2000), mevcut uyum değerlerinin kabul edilebilir değerlerden biraz uzak olduğu anlaşılmaktadır (AGFI: 0.71; CFI: 0.72; GFI: 0.75; IFI: 0.73; NFI: 0.55; NNFI: 0.70). Bir modelin bir bağlamda ilk kez denendiği durumlarda bunun biraz daha altındaki değerlere de alanyazında müsaade edilmektedir. Benzer şekilde özellikle orijinali farklı bir dilde ve kültürde geliştirilmiş çalışmaların, farklı bir dile ve kültüre ilk kez

uyarlanması sürecinde, gerek kültürel farklılıklardan gerekse dilsel farklılıklardan kaynaklanabilecek bir takım olumsuzluklar da gözlenebilmektedir. Bu bağlamda sadece ki-kare / serbestlik derecesi ve RMSEA gibi değerleri dikkate alıp bu analiz idealdir demek yerine, uyum değerlerini de daha iyi bir düzeye getirecek bir ölçeğe ulaşmak amaçlanmıştır. Uyum değerlerini yükseltmek amacıyla gerçekleştirilen madde eleme işlemleri sonucunda da gerek pratikte daha uygulanabilir bir ölçeğe ulaşmak, gerekse birden fazla faktör ile bağlantılı olan maddeleri elemek amacıyla binişik / karmaşık maddeler incelemeye alınmıştır. Böylece hangi faktörü ölçtüğü belli olmayan, aynı anda birden fazla faktör ile ilişki içerisinde olan maddeler elemeye tabi tutulmuştur. Binişik maddeleri belirlemek için modifikasyon indeksleri dikkate alınmış, bu indeksler incelenerek en yüksek ki kare düşüşünün hangi maddelerin çıkartılması ile sağlanacağı belirlenmiştir. Bu inceleme sonucunda baskın faktörü altında yer alan 9. madde, dramatize eden faktörü altında yer alan 28 ve 30. madde, tartışmacı faktörü altında yer alan 13 ve 37. madde, sözsüz iletişim kuran faktörü altında yer alan 6. madde, etki bırakan faktörü altında yer alan 40. madde, rahat faktörü altında yer alan 12 ve 17. madde, ilgili faktörü altında yer alan 29 ve 45. madde, açık faktörü altında yer alan 26. madde, arkadaş canlısı faktörü altında yer alan 3. madde ve iletişimci imajı faktörü altında yer alan 46, 47, 48. maddelerin birden fazla faktörle yakın ilişki içinde olduğu anlaşılmıştır. Bu maddeler çıkarıldığında ortaya çıkan 35 maddelik ölçeğin ki-kare değeri 738.77, serbestlik derecesi 515, serbestlik derecesinin ki-kareye oranı oldukça uygun bir değer olan 1.43, RMSEA değeri güncel kaynaklarda bile ideal bir değer olarak kabul edilen 0.041 (Raykov ve Marcoulides, 2006) olarak bulunmuş; uyum indekslerinin ise daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (AGFI: 0.83; CFI: 0.87; GFI: 0.86; IFI: 0.87; NFI: 0.69; NNFI: 0.84). Son haliyle 35 maddeden oluşan ölçeğin bütününe iç tutarlılık katsayısı 0.874 olup, doğrulanmış madde toplam korelasyonu değerlerinin tamamı pozitif yönde ve ideal olmakla birlikte ortalama 0.39 düzeylerinde seyretmektedir. Tablo 1’de analiz sonucunda her bir faktörü oluşturan maddelere ait değerler özetlenmiştir.

Tablo 1. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Ölçeğin Maddelerine Ait Veriler (Norton, 1978)

No	Maddeler	Ort.	Ss	Madde toplam r	Faktör yükü	Hata varyansı
Faktör 1: Baskın (Dominant) (α:0.62)						

5	Toplum içinde genellikle çok konuşurum	2,84	1,03	0,386	0,56	0,73
7	Toplum içinde güçlü görünme eğilimindeyimdir	3,46	1,01	0,344	0,37	0,88
20	İnsanlarla birlikte yapılan işlerde sorumlulukları ben üstlenmeye çalışırım	3,45	0,93	0,397	0,43	0,53
44	Toplum içinde baskınımdır	2,98	0,89	0,465	0,67	0,38
Faktör 2: Dramatize Eden (Dramatic) (α: 0.53)						
22	Ayrıntılı açıklamaları içeren bir konuşma tarzım vardır	3,51	0,93	0,267	0,44	0,44
32	İletişim sırasında düzenli olarak fıkralar, anekdotlar ve hikayeler anlatırım	3,12	1,03	0,338	0,51	0,56
39	Sıklıkla canlandırma ile anlatım yolunu (dramatize etmek) tercih ederim	3,13	0,96	0,442	0,68	0,15
Faktör 3: Tartışmacı (Contentious / Argumentative) (α:0.52)						
2	Ateşli bir tartışmaya girdiğimde kendimi durdurmakta zorlanırım	3,00	1,16	0,319	0,36	1,16
10	Tartışmalarda, insanlardan iddialarını belgelemeleri ya da kanıtlamaları konusunda ısrarcı davranırım	3,20	0,98	0,265	0,29	0,24
41	Çok tartışmacıyım	2,84	1,06	0,406	0,93	0,56
Faktör 4: Sözsüz İletişim Kuran (Animated / Expressive) (α:0.52)						
21	Toplum içinde sözsüz olarak da kendimi çok iyi ifade edebilirim	3,44	0,80	0,295	0,41	0,70
24	İletişim kurarken sürekli olarak el-kol hareketi kullanma eğilimindeyimdir	3,50	0,93	0,338	0,38	0,38
34	Hiçbir şey söylemesem de insanlar genellikle ruh halimi anlarlar	3,65	0,97	0,373	0,50	0,84
42	İletişim kurarken gözlerim tam olarak ne hissettiğimi büyük ölçüde yansıtır	3,71	0,89	0,333	0,54	0,52
Faktör 5: Etki Bırakan (Impression leaving) (α:0.61)						
11	Söylediklerim genellikle insanlar üzerinde etki bırakır	3,55	0,66	0,456	0,66	0,33
14	İletişim kurduğum insanlar üzerinde beni hatırlayacakları bir izlenim bırakırım	3,69	0,75	0,469	0,64	0,74
18	İnsanlarda bıraktığım ilk izlenim bana tepki vermelerine neden olur	3,00	0,97	0,296	0,31	0,54
31	İfade tarzım genellikle insanlar üzerinde olumlu bir izlenim bırakır	3,65	0,78	0,460	0,65	0,80
Faktör 6: Rahat (Relaxed) (α:0.27)						
4	Konuşmamdaki sinirli tavrın bilincindeyim	3,27	1,07	0,296	0,28	1,06
16	Baskı altında sakin bir konuşmacıyım	3,14	0,94	0,335	0,17	0,84
36	Çok rahat bir iletişimciyimdir	3,44	0,95	0,263	0,77	0,65
Faktör 7: İlgili (Attentive) (α:0.44)						
15	Söylenen şeyi her zaman aynen tekrar	3,29	0,92	0,249	0,34	0,86

	edebilirim					
23	İnsanlara karşı empatik duygular içinde olduğumu daima gösteririm	3,86	0,77	0,224	0,36	0.75
27	Son derece dikkatli (ilgili) bir iletişimciyimdir	3,66	0,74	0,346	0,42	0.35
Faktör 8: Açık (Open) (α:0.55)						
1	Kendimle ilgili kişisel bilgileri kolaylıkla açıklarım	3,58	1,15	0,233	0,33	1,17
25	Son derece açık bir iletişimciyimdir	3,57	0,79	0,330	0,62	0.37
33	Genellikle hissettiklerimi ve duygularımı açık olarak ifade ederim	3,61	0,97	0,464	0,63	0.71
38	Karşımdakine karşı kapalı ve samimiyetsiz olmak yerine, o kişi için ağır olsa bile, açık ve dürüst olmayı tercih ederim	3,76	0,90	0,367	0,44	0.49
Faktör 9: Arkadaş Canlısı (Friendly) (α:0.48)						
8	Son derece arkadaş canlısı bir şekilde iletişim kurarım	3,90	0,79	0,291	0,48	0.88
19	Çoğu zaman insanları cesaretlendirici olma eğilimindeyim	3,74	0,84	0,283	0,49	0.70
35	Öyle olduğunu güçlü olarak hissetmesem bile, genellikle insanlara hayranlığımı ifade ederim	3,11	0,96	0,271	0,30	0.37
43	Diğerlerinin katkılarını bir alışkanlık olarak her zaman sözel biçimde ifade ederim	3,47	0,80	0,283	0,44	0.37
Faktör 10: İletişimci İmaji (Communicator Image) (α:0.64)						
49	Yabancı insanların bulunduğu bir grupta çok iyi bir iletişimciyimdir	2,96	1,03	0,515	0,80	0.63
50	Yeni tanıştığım karşı cinsten biri ile konuşmayı sürdürmek benim için son derece kolaydır.	3,24	1,08	0,562	0,68	0.53
51	Tesadüfen bir araya geldiğimiz beş kişiden oluşan bir grubun üyeleri arasında büyük ihtimalle ben...	2,44	0,79	0,312	0,38	0.53
[] 1'inden ... [] 2'sinden ... [] 3'ünden ... [] 4'ünden daha iyi iletişimciyimdir.						

4.2. Çalışma-II (Norton, 1983)

İletişimci Biçimleri Ölçeğinin ikinci sürümü (Norton, 1983) 235 kişiye uygulanmıştır. Veri seti eksik ve yanlış girilmiş veri olup olmadığını görmek amacıyla incelenmiş, ters sorulan maddelerin yeniden kodlama işlemi gerçekleştirilmiş, daha sonra ölçeğin tamamı için iç tutarlılık katsayısı 0.915 olarak bulunmuştur. Bu değer

alanyazına göre mükemmel olarak kabul edilebilir (Field, 2000; Pallant, 2001; Tabachnick ve Fidell, 1996). Ancak bu çözümleme içerisinde Norton (1983) tarafından dolgu (filler) maddesi olarak kullanılan ve değerlendirmeye katılmaması önerilen 6 madde (madde 1, 2, 12, 25, 31, 33) de bulunmaktadır. Bu maddelerin çıkartılmasıyla bulunan iç tutarlılık katsayısı ise 0.904 olup yine mükemmel olarak kabul edilen sınırlar içerisinde yer almıştır.

Ulaşılan katılımcı sayısının faktör analizi için yeterli olup olmadığını görmek amacıyla yine Kaiser-Meyer-Okin'in Örneklem Yeterliği Ölçümü gerçekleştirilmiş, değer 0.873 olarak bulunmuştur ve bu değer farklı uzmanlar tarafından çok iyi bir değer olarak yorumlanmaktadır. Norton (1983) tarafından önerilen faktör yapısını doğrulamak için yine LISREL 8.51 programından yararlanılmıştır. Bulunan ki-kare değeri 1485.08 olup anlamlılık değeri yine 0.001'in altındadır. Daha önce de belirtildiği gibi bu anlamlılığın nedeni serbestlik derecesinin büyük olmasıdır. 890 olarak bulunan serbestlik derecesine ki-karenin oranı 1.67 olarak bulunmuştur. Daha önceki uygulamada bulunan 1.87'lik orana göre ilk uygulama için bu oranın oldukça ideal olduğu söylenebilir. Şöyle ki Marsh ve Hocevar (1988) serbestlik derecesinin ki-kareye oranı 1/3 ve altı ise iyi bir uyum, 1/5'e kadar ise yeterli bir uyum olduğunu belirtmektedir. Buna göre ulaşılan sonucun çok iyi bir uyum değerine sahip olduğu 1.67 değeri ile ortaya konmuştur. Analiz sonucunda bulunan RMSEA değeri 0.053 olup daha önceki analizde bulunan 0.059'dan iyi bir değerdir. Daha önce de belirtildiği gibi bu değer 0.05 ve daha küçük olduğu zaman mükemmel bir uyum; 0.05 ile 0.08 arasında olduğunda ise kabul edilebilir bir uyum olduğu söylenebilir (Browne ve Cudeck, 1993; Sümer, 2000). Bu bağlamda, bulunan 0.053 değerinin kabul edilebilir bir değer olduğu söylenebilir.

Faktör analizinin uyumunu değerlendirmek için sadece bu değerlerden yararlanmak yerine daha önceki analizde olduğu gibi diğer uyum ölçütlerine de başvurup, mümkünse bu ölçütlerde iyileştirmelere gitmek planlanmıştır. Bulunan uyum değerlerinin 1978 ölçeğinin uyarlamasına göre daha ideal olduğu görülmektedir (AGFI: 0.74; CFI: 0.81; GFI: 0.78; IFI: 0.82; NFI: 0.63; NNFI: 0.79). Yine de uyum değerlerini yükseltmek, pratikte daha uygulanabilir bir ölçek ortaya koymak, birden fazla faktör ile bağlantılı olan maddeleri elemek amacıyla öncelikle binişik / karmaşık maddeler incelemeye alınmıştır. Daha önce de yapıldığı gibi binişik maddeleri belirlemek için modifikasyon indeksleri dikkate alınmış, bu indeksler ince-nerek en yüksek ki kare düşüşünün hangi maddelerin çıkartılması ile sağlanacağı belirlenmiştir. İletişimci imajı faktörü altında yer alan 7. madde, kesin faktörü altında yer alan 13. madde, ilgili faktörü altında yer alan 39. madde ve sözsüz iletişim kuran faktörü altında yer alan 44. maddelerin birden fazla faktörle yakın ilişki içinde olduğu görülmüştür. Bu maddeler ölçekten çıkarıldığında ve dolgu (filler) maddeleri ölçek geliştiricisi tarafından önerildiği üzere değerlendirme dışı tutulduğunda ortaya çıkan 41 maddelik ölçeğin ki-kare değeri 1051.66, serbestlik derecesi

724, serbestlik derecesinin ki-kareye oranı oldukça uygun bir değer olan 1.45, RMSEA değeri güncel kaynaklarda bile ideal bir değer olarak kabul edilen 0.044 (Raykov ve Marcoulides, 2006) olarak bulunmuş, uyum değerlerinin de yükseldiği görülmüştür (AGFI: 0.78; CFI: 0.87; GFI: 0.82; IFI: 0.87; NFI: 0.67; NNFI: 0.84). Ölçeğin bütününe iç tutarlılık katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır. Doğrulanmış madde toplam korelasyonu değerlerinin tamamı pozitif yönde olup, bu değerlerin ortalaması 0.45 olarak bulunmuştur. Maddelere ait ayrıntılı değerler Tablo 2’de, her iki uygulamanın ilk sonuçlarıyla madde düzenlemelerinden sonra elde edilen sonuçları ise karşılaştırmalı olarak Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 2. Doğrulatory Faktör Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Ölçeğin Maddelerine Ait Veriler (Norton, 1983)

No	Maddeler	Ort.	Ss	Madde toplam r	Faktör yükü	Hata varyansı
Faktör 1: Arkadaş Canlısı (Friendly) (α:0.57)						
3	İnsanlara hayranlığımı kolaylıkla ifade ederim	3,434	0,933	0,454	0,50	0,62
6	Başkalarının katkılarını arkadaşça olmak adına sıklıkla dile getiririm	3,732	0,728	0,383	0,31	0,43
38	Son derece arkadaş canlısı bir şekilde iletişim kurarım	3,906	0,716	0,363	0,29	0,43
46	İletişim kurduğum her zaman insanları cesaretlendirici olma eğilimindeyimdir	3,651	0,810	0,523	0,48	0,42
Faktör 2: Etki Bırakan (Impression leaving) (α:0.75)						
4	Söylediklerim genellikle insanlar üzerinde etki bırakır	3,502	0,724	0,483	0,49	0,29
5	İletişim kurduğum insanlar üzerinde, beni hatırlatacak belirli bir izlenim bırakırım	3,740	0,725	0,479	0,49	0,29
14	İnsanlarda belirgin bir izlenim bırakırım	3,596	0,712	0,478	0,49	0,32
45	Söyleyiş tarzım genellikle insanlar üzerinde etki bırakır	3,417	0,788	0,601	0,54	0,33
Faktör 3: Rahat (Relaxed) (α:0.33)						
8	Konuşmamda biraz gergin bir hava vardır	3,366	0,962	0,790	0,30	0,90
9	Çok rahat bir iletişimciyimdir	3,417	0,865	0,611	0,71	0,24
15	Heyecanım bazen konuşmamın ritmini ve akışını etkiler	2,268	0,957	0,508	0,30	0,91
16	Baskı altında sakin bir konuşmacıyım-dır	3,064	0,947	0,314	0,40	0,73
Faktör 4: Tartışmacı (Contentious / Argumentative) (α:0.60)						
10	Biriyle fikir ayrılığı yaşadığımda vakit	3,068	0,998	0,252	0,44	0,80

	kaybetmeden üstüne giderim					
36	Çok tartışmacıyım	2,915	1,063	0,431	0,88	0,35
37	Ateşli bir tartışmaya girdiğimde kendimi durdurmakta zorlanırım	3,047	1,059	0,249	0,57	0,79
42	Çözülmemiş bir tartışmayı yarıda kesmek canımı sıkır	3,851	0,832	0,248	0,33	0,64
Faktör 5: İlgili (Attentive) (α:0.48)						
11	Birine, iletişim kurarken söylediği şeyi her zaman aynen tekrar edebilirim	3,230	0,928	0,347	0,35	0,74
20	Genellikle karşımdaki insanları dinlediğimi gösterecek tepkiler veririm	4,085	0,735	0,357	0,36	0,41
49	Son derece dikkatli (özenli) bir iletişimciyimdir	3,519	0,786	0,513	0,49	0,37
Faktör 6: Kesin (Precise) (α:0.38)						
27	Tartışmalarda tam ve kesin tanımlar verilmesi için ısrar ederim	3,447	0,983	0,251	0,47	0,75
30	İletişim kurarken yüzde yüz doğru olmaya çalışırım	3,898	0,810	0,770	0,50	0,65
40	Tartışmalarda, insanlardan iddialarını belgelemeleri ya da kanıtlamaları konusunda ısrarcı davranırım	3,409	0,989	0,355	0,83	0,29
Faktör 7: Sözsüz İletişim Kuran (Animated / Expressive) (α:0.61)						
17	Bakışlarım, iletişim sırasında tam olarak ne hissettiğimi yansıtır	3,668	0,877	0,344	0,41	0,60
23	İletişim kurarken sürekli olarak el-kol hareketleri kullanırım	3,583	0,889	0,399	0,51	0,53
44	Toplum içinde sözsüz olarak da kendimi çok iyi ifade edebilirim	3,447	0,872	0,490	0,42	0,58
47	İletişim kurarken yüz ifadelerimi etkin bir biçimde kullanırım	3,766	0,774	0,453	0,48	0,36
Faktör 8: Dramatize Eden (Dramatic) (α:0.45)						
18	Sıklıkla canlandırma ile anlatım yolunu (dramatize etme) tercih ederim	3,162	0,969	0,343	0,48	0,71
22	İletişim sırasında düzenli olarak fıkralar, anekdotlar ve hikâyeler anlatırım	3,183	0,977	0,408	0,44	0,76
32	İletmek istediklerimi genellikle bedeni ve ses tonumu kullanarak aktarırım	3,664	0,747	0,367	0,34	0,44
Faktör 9: Açık (Open) (α:0.44)						
21	İnsanları çok iyi tanıyınca kadar onlara kendimle ilgili kişisel bilgiler vermem	2,255	1,010	0,30	0,30	1,02
24	Son derece açık bir şekilde iletişim kurarım	3,532	0,818	0,567	0,53	0,38

34	Kendimle ilgili kişisel bilgileri kolaylıkla açıklarım	2,796	1,159	0,280	0,33	1,24
50	Genellikle hissettiklerimi ve duygularımı açık olarak ifade ederim	3,626	0,884	0,496	0,49	0,55
Faktör 10: Baskın (Dominant) (α:0.63)						
28	Toplum içinde genellikle çok konuşurum	2,885	1,046	0,417	0,55	0,79
35	Toplum içinde baskınımdır	3,085	0,868	0,604	0,62	0,36
41	Başkalarıyla birlikte yapılan işlerde sorumlulukları ben üstlenmeye çalışırım	3,409	0,864	0,448	0,40	0,59
43	Toplum içinde güçlü görünme eğilimindeyimdir	3,536	0,944	0,462	0,47	0,67
Faktör 11: İletişimci İmajı (Communicator Image) (α:0.78)						
19	Yabancılarla birebir iletişim kurmayı her zaman kolay bulmuşumdur	3,187	1,016	0,582	0,68	0,58
26	Yabancı insanların olduğu bir grupta çok iyi bir iletişimcimiyimdir	3,034	0,965	0,661	0,75	0,36
29	Yeni tanıştığım karşı cinsten biri ile konuşmayı sürdürmek benim için son derece kolaydır	3,247	1,105	0,619	0,75	0,66
51	Tesadüfen bir araya geldiğimiz altı kişiden oluşan bir grubun üyeleri arasında, büyük ihtimalle ben...	4,128	1,086	0,473	0,55	0,88
	[] Beşinden daha iyi bir iletişimcimiyimdir [] Dördünden daha iyi bir iletişimcimiyimdir					
	[] Üçünden daha iyi bir iletişimcimiyimdir [] İkisinden daha iyi bir iletişimcimiyimdir					
	[] Birinden daha iyi bir iletişimcimiyimdir [] Hiçbirinden iyi bir iletişimci değilimdir					

Tablo 3. Her İki Ölçeğin Düzenlemelerden Önceki ve Sonraki Uyum Değerleri

Uygulama	Ki Kare	sd	ki kare / sd	RMSEA	AGFI	CFI	GFI	IFI	NFI	NNFI
1978 ilk	2204,60	1179	1,87	0,059	0,71	0,72	0,75	0,73	0,55	0,70
1978 son	737,77	515	1,43	0,041	0,83	0,87	0,86	0,87	0,69	0,84
1983 ilk	1485,08	890	1,67	0,053	0,74	0,81	0,78	0,82	0,63	0,79
1983 son	1051,66	724	1,45	0,780	0,78	0,87	0,82	0,87	0,67	0,84

İletişimci Biçimleri Ölçeğinin gerek 1978 gerekse 1983 sürümlerinin pilot uygulamalarından sonra ölçeğin bütününün iç tutarlılık değerleri verilmiş, her iki uygulamada da mükemmelle yakın değerlere ulaşılmıştır. Bireysel olarak faktörlerin iç tutarlılık durumlarını görebilmek için Pallant (2001) tarafından önerildiği üzere doğrulanmış madde toplam korelasyonları rapor edilmiştir. Şöyle ki Alpha değeri

güvenirliği saptamak için tek başına yetersiz bir ölçüt olabilir. Alpha değerinin düşük çıkması, bazen faktörün güvenilir olmadığına değil, yeteri kadar madde bulunmadığına işaret edebilir. Bu bağlamda doğrulanmış madde toplam korelasyonlarının 0.30 ve üzerinde olmasına bakılarak o faktörün kendi içinde güvenilir olup olmadığına karar verilebilir (Pallant, 2001). Görüldüğü üzere gerek 1978 ölçeğinde, gerekse 1983 ölçeğinde bu değerlerin tamamına yakını .30 ve üzerindedir. İletişimci Biçimleri Ölçeği, Türkçeye ilk kez uygulaması yapılan bir ölçektir. Bu yönüyle düşünüldüğünde ölçeğin Türkçeye uyarlanmış sürümünün henüz gelişim aşamasında olduğu söylenebilir. Yeni yapılacak kültüre göre uyarlama çalışmaları kapsamında ölçek farklı katılımcılardan veriler toplanıp test edilerek ölçüm gücü artırılabilir. Benzer şekilde ölçeğe alanyazın ve uzman desteği sağlanarak, yeni madde ve faktörler eklenip, ölçek biçimsel ve içerik olarak geliştirilebilir, böylece alana geçeri ve güvenilir bir ölçek kazandırılabilir.

5. Sonuç ve Tartışma

İletişimci Biçimleri Ölçeğinde vurgulanan 11 farklı karakter tipi, bireylerin gerek günlük yaşamlarında gerekse öğrenme ortamlarında üstlendikleri temel karakter tiplerini göstermektedir. Bireyler zaman zaman bu karakterlerden bazılarıyla öne çıkıp iletişim sürecinde aktif konumda yer alırken; zaman zamanda bazı karakteristik özellikleriyle iletişim sürecinde geri planda kalmaktadırlar. Özellikle öğrenme ortamları bağlamında düşünüldüğünde; bireylerin bazı karakteristik özelliklerinin çakışması iletişim sorunlarına neden olabileceken; bazı karakteristik özelliklerinin baskın olması ise iletişimi, dolayısıyla öğrenme etkinliklerini tekdüze bir hale sokabilecektir.

Özellikle yapısalcı yaklaşım temelinde, bilginin zihinde oluşturulmasına etki edecek ve bu süreci kolaylaştıracak her türlü yöntem ve tekniğin işe koşulduğu günümüzde; bireysel öğrenmelerden çok, akranla iletişime ve işbirliğine dayalı öğrenmelerin ön plana çıktığı gözlenmektedir. Bilindiđi gibi işbirliğine dayalı öğrenme, öğrencilerin belirli amaçları gerçekleştirebilmek için birbirlerinin öğrenmelerini de kolaylaştıracak biçimde küçük gruplar halinde öğrenmeleri temeline dayanmaktadır (Açıkgöz, 2002, Senemoğlu, 2007). İşbirliğine dayalı öğrenme ortamlarında, öğrenciler kendilerine verilen öğretim etkinliğini birlikte gerçekleştirirken, hem birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı olmakta hem de bu sayede sosyal etkileşim içine girmektedirler (Güvenç, 2011; Güvenç ve Açıkgöz, 2007). İşbirliğine dayalı öğrenme etkinliklerinde yüz yüze iletişim ve etkileşimin ağırlıkta olduğu bir yaklaşım esastır (Özer, 2005). Küçük gruplarda akranlarla kurulacak işbirliği ve etkileşim ortamları öğrenilenlerin zihin süzgecinden geçirerek kalıcı hale getirmesine de katkı sağlamaktadır. Bu süreçte özellikle gruba dayalı öğretim etkinliklerinde bireylerin iletişimci biçimleri oldukça önemli olabilmektedir. Gruba dayalı etkinliklerde farklı karakter yapılarının birbirlerine ve grup etkinliklerine katacakları zenginliği

dengeleyebilmek ve karakterlerin doğasından gelen olumsuzlukları önceden kestirebilmek işbirliğine dayalı öğretim ortamlarına büyük fayda sağlayacaktır. Bu bağlamda düşünüldüğünde İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışmaları gerek iletişim gerekse eğitim bilimleri alanlarına katkı sağlayacak niteliktedir.

İletişimci Biçimleri Ölçeğini (Communicator Style Measure-CSM) (Norton, 1978, 1983) Türkçeye uyarlanma çalışmaları kapsamında, ölçeğin gerek 1978 gerekse 1983 sürümleri ayrı ayrı araştırılmış ve ölçeğin Türk öğrencilerden veri toplamaya en uygun haline ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma çalışma I ve çalışma II olarak tanımlanan iki aşamada gerçekleştirilmiştir.

Çalışma-I kapsamında, 51 madde 10 faktörden oluşan Norton (1978) İletişimci Biçimleri Ölçeği Şubat 2010'da 254 katılımcıya uygulanmış; yapılan değerlendirmeler sonucunda ölçeğin çeşitli faktörler altında yer alan 16 maddesinin birden fazla faktörle yakın ilişkili ve hangi faktörü ölçtüğünün belli olmadığı, dolayısıyla her hangi bir faktör altında toplanmasının sağlıklı olmayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre ölçeğin; Baskın, dramatize eden, tartışmacı, sözsüz iletişim kuran, etki bırakan, rahat, ilgili, açık, arkadaş canlısı ve iletişimci imajı faktörleri altında yer alan 16 maddenin çıkarılmasıyla ideal bir madde-faktör dağılımına ulaşıldığı ve ölçeğin 35 maddelik bu haliyle Türk öğrencilerden veri toplama amacıyla kullanılabilceği sonuçlarına ulaşılmıştır. Her ne kadar 35 maddeye indirilen İletişimci Biçimleri Ölçeği bu haliyle sayısal olarak geçerli ve güvenilir değerleri yakalamış görünse de; 16 maddenin çıkarılması ölçeğin orijinal yapısını da büyük ölçüde değişikliğe uğratılmıştır. Alanyazına göre ölçek geçerli ve güvenilir değerlere ulaşıldığı için bu haliyle Türk öğrencilerden veri toplamak amacıyla kullanılabilirken; İletişimci Biçimleri Ölçeğinin 1983 sürümünün de benzer bir süreç dahilinde araştırılarak iki ölçek arasında Türkçeye en uygun olanı belirleme yönünde bir karara varılmıştır. Bu kapsamda Çalışma-II olarak adlandırılan ikinci bir uyarlama çalışmasına gidilmiştir.

Çalışma-II kapsamında, 51 madde 11 faktörden oluşan Norton (1983) İletişimci Biçimleri Ölçeği Mayıs 2010'da 235 katılımcıya uygulanmıştır. Uygulamada elde edilen sonuçlara göre ölçeğin dört farklı faktörü altında yer alan dört maddesinin diğer faktörlerle yakın ilişkili olduğu, dolayısıyla net olarak hangi faktöre hizmet ettiğinin belli olmadığı gözlenmiştir. Buna göre İletişimci Biçimleri Ölçeğinin 1983 sürümünde, kesin, ilgili, sözsüz iletişim kuran ve iletişimci imajı faktörleri altında yer alan dört maddenin ölçekten çıkarılmasıyla oluşacak 47 maddelik yapının (dolgu maddeleri dahil) geçerlik ve güvenilirlik bakımından oldukça yüksek değerler taşıdığı ve Türk öğrencilerden veri toplamak için ideal bir madde-faktör dağılımı sergilediği gözlenmiştir.

Gerek 1978 gerekse 1983 ölçekleri üç ay arayla uygulanmıştır. Çalışmalar neticesinde Türk öğrenciler için en uyumlu ve uygun görünen ölçeğin seçimi için iki ça-

lişma yapılmış ve tüm doğrulayıcı analizler her iki çalışmada da tekrar edilmiştir. Uyarlama çalışmaları sonucunda her iki ölçeğin de istatistiksel uyum bakımından geçerli değerler taşıdığı dolayısıyla ölçeğin her iki sürümünün de Türk öğrencilerden veri toplamada kullanılabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır. Fakat ölçeğin 1983 sürümünün 1978 sürümüne göre farklı boyutlarda üstünlükleri bulunmaktadır. Buna göre ölçeğin 1978 sürümünden farklı olarak 1983 sürümünde “kesin” olarak tanımlanan bir faktör daha ölçeğe ilave edilmiş, bazı maddeler ölçekten çıkarılmış ve ölçeğe yeni bir faktörle birlikte yeni maddeler ilave edilmiştir. Buna göre 1983 sürümünün daha güncel ve sonradan geliştirilmiş olması ölçeği cazip kılan etmenlerden biridir. Bir diğer nokta ise madde ve faktör doğrulama işlemleri sırasında ideal madde yapısına ulaşabilmek için ölçeklerden çıkarılan madde sayılarındaki farklılıktır. Ölçeğin 1978 sürümü 16 maddenin silinmesiyle geride kalan 10 faktör altında yer alan 35 maddeyle bir ölçüm gerçekleştirecekken; 1983 sürümü sadece dört maddenin silinmesiyle, 11 faktör altında yer alan 47 maddeyle ölçüm gerçekleştirecektir.

Faktörlerin altında yer alan madde sayıları az olduğu durumlarda iç tutarlılık katsayılarında düşüş olmasına karşın bu durum tutarlılığın düşük olduğunu göstermemektedir (Pallant, 2001). Buna göre ölçeğin 1983 sürümünün uyarlama çalışmasında, ölçeğin orijinal yapısını çok fazla değiştirmeden, sadece dört maddenin çıkarılarak ideal uyum değerlerine ulaşılmış olması, 1983 sürümünün 1978 sürümüne göre üstün olarak nitelenebilecek diğer bir özelliği olduğu söylenebilir. 1983 sürümünün yeni madde-faktör yapısıyla uygulamaya hazır şekli Ek-1’de verilmiştir. İletişimci Biçimleri Ölçeğinin iki sürümü de benzer çalışmalarda farklı katılımcılarla test edilebilir ve bu sayede ölçeğin ölçüm gücüne katkı sağlanabilir. Bu çalışmalara ek olarak gelecekte bu bağlamda çalışacak araştırmacılar, her iki ölçeğin madde ve faktör yapılarını göz önünde bulundurarak ölçeklerde yer alan en güçlü madde ve faktörleri bir araya getirip geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirme yoluna da gidebilirler.

Kaynakça

- Açıkgöz, Ü. K. (2002). Aktif Öğrenme. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Adler, R.B. ve Towne, N. (1996). Looking Out Looking Inn: Interpersonal Communication. NewYork: Harcourt Brace College Publishers.
- Browne, M. W. ve Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen ve J. S. Long (Eds), Testing structural equation models (136-162). Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Comstock, J. ve Higgins, G. (1997). "Appropriate relational messages in direct selling interaction: Should sales people adapt to buyers' communicator style." The Journal of Business Communication, 34 (4): 401-418.
- Devito, J. A. (2007). The Interpersonal Communication Book. (11th Ed). Boston, MA: Ally & Bacon.
- Dökmen, Ü. (2006). İletişim Çatışmaları ve Empati (36. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ergin, A. ve Birol, C. (2000). Eğitimde iletişim. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Field, A. (2000). Discovering statistics using SPSS for Windows. London: Sage Publications.
- Güvenç, H. (2011). "Yansıtma materyalleriyle desteklenen işbirlikli öğrenmenin Türkçe öğretmeni adaylarının özdüzenlemeli öğrenmelerine etkileri." Eğitim ve Bilim, 36 (159), 3-13.
- Güvenç H. ve Açıkgöz, K.Ü. (2007). "İşbirlikli öğrenme ve kavram haritalamanın öğrenme stratejisi kullanımı üzerine etkileri." Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 7 (1), 117-127.
- Hambleton, R.K. ve Bollwark, J. (1991). Adapting tests for use in different cultures: Technical issues and methods. Bulletin of the International Testing Commission, 18, 3-32.
- Heffner, C. L. (1997). "Communication styles.", The CEDA Meta Profession Project http://www.cedanet.com/meta/communication_styles.htm (Erişim: 20.02.2010)
- Hill, A., Watson, J., Rivers, D. ve Joyce, M. (2007). Key themes in interpersonal communication. Mainhead: Open University Press.
- Hu, L.T. ve Bentler, P. (1995). Evaluating model fit. In R. H. Hoyle (Ed.), Structural equation modeling. concepts, issues, and applications (76-99). London: Sage.
- Hutcheson, G. ve Sofroniou, N. (1999). The multivariate social scientist. London: Sage.

- Marsh, H. W. ve Hocevar, D. (1988). "A new, more powerful approach to multitrait-multimethod analyses: Application of second-order confirmatory factor analysis." *Journal of Applied Psychology*, 73 (1), 107-117.
- McCallister, L. (1992). *I wish I'd said that: How to talk your way out of trouble and into success*. NY: John Wiley and Sons.
- Mclean, S. (2005). *The basics of interpersonal communication*. Boston, MA: Ally & Bacon.
- Norton, R. W. (1978). "Foundation of a communicator style construct," *Human Communication Research*, 4 (2), 99-112.
- Norton, R. W. (1983). *Communicator style: theory, applications, and measures*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Özer, A. (2005). "Etkin öğrenmede yeni arayışlar: İşbirliğine dayalı öğrenme ve buluş yoluyla öğrenme." *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 105-131.
- Pallant, J. (2001). *SPSS survival manual*. Maidenhead, PA: Open University Press.
- Pearson, J. ve Nelson, P. (2000). *An Introduction to human communication: understanding and sharing* (8th ed). Dubuque IA: McGraw-Hill.
- Raykov, T. ve Marcoulides, G. A. (2006). *A first course in structural equation modeling*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Staley, C. ve Cohen, J.L. (1988). "Communicator Style and Social Style: Similarities and Differences Between the Sexes. *Communication Quarterly*", 36(3), Summer, 192-202.
- Sümer, N. (2000). *Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar*. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (1996). *Using multivariate statistics* (3rd edition). New York: Harper & Row.

Ek 1. Anket Formu

Kendinize ait ifadeler	Kesinlikle Hayır!	Hayır	Emin Değilim	Evet	Kesinlikle Evet!
1 Her tür insanla rahatlıkla iletişime girebilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Kolaylıkla gülerim.	☐	☐	☐	☐	☐
3 İnsanlara hayranlığımı kolaylıkla ifade ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
4 Söylediklerim genellikle insanlar üzerinde etki bırakır.	☐	☐	☐	☐	☐
5 İletişim kurduğum insanlar üzerinde, beni hatırlatacak belirli bir izlenim bırakırım.	☐	☐	☐	☐	☐
6 Başkalarının katkılarını arkadaşça olmak adına sıklıkla dile getiririm.	☐	☐	☐	☐	☐
7 Konuşmamda biraz gergin bir hava vardır.	☐	☐	☐	☐	☐
8 Çok rahat bir iletişimciyimdir.	☐	☐	☐	☐	☐
9 Biriyle fikir ayrılığı yaşadığımda vakit kaybetmeden üstüne giderim.	☐	☐	☐	☐	☐
10 Birine, iletişim kurarken söylediği şeyi her zaman aynen tekrar edebilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
11 Ses tonum kolaylıkla ayırt edilebilir.	☐	☐	☐	☐	☐
12 İnsanlarda belirgin bir izlenim bırakırım.	☐	☐	☐	☐	☐
13 Heyecanım bazen konuşmamın ritmini ve akışını etkiler.	☐	☐	☐	☐	☐
14 Baskı altında sakin bir konuşmacıyım.	☐	☐	☐	☐	☐
15 Bakışlarım, iletişim sırasında tam olarak ne hissettiğimi yansıtır.	☐	☐	☐	☐	☐
16 Sıklıkla canlandırma ile anlatım yolunu (dramatize etme) tercih ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
17 Yabancılarla birebir iletişim kurmayı her zaman kolay bulmuşumdur.	☐	☐	☐	☐	☐
18 Genellikle karşımdaki insanları dinlediğimi gösterecek tepkiler veririm.	☐	☐	☐	☐	☐
19 İnsanları çok iyi tanıyınca kadar onlara kendimle ilgili kişisel bilgiler vermem.	☐	☐	☐	☐	☐
20 İletişim sırasında düzenli olarak fıkralar, anekdotlar ve hikâyeler anlatırım.	☐	☐	☐	☐	☐
21 İletişim kurarken sürekli olarak el-kol hareketleri kullanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
22 Son derece açık bir şekilde iletişim kurarım.	☐	☐	☐	☐	☐

Kendinize ait ifadeler	Kesinlikle Hayır!	Hayır	Emin Değilim	Evet	Kesinlikle Evet!
23 İletişim sırasında sesim yüksek çıkar.	[]	[]	[]	[]	[]
24 Yabancı insanların olduğu bir grupta çok iyi bir iletişimciyimdir.	[]	[]	[]	[]	[]
25 Tartışmalarda tam ve kesin tanımlar verilmesi için ısrar ederim.	[]	[]	[]	[]	[]
26 Toplum içinde genellikle çok konuşurum.	[]	[]	[]	[]	[]
27 Yeni tanıştığım karşı cinsten biri ile konuşmayı sürdürmek benim için son derece kolaydır.	[]	[]	[]	[]	[]
28 İletişim kurarken yüzde yüz doğru olmaya çalışırım.	[]	[]	[]	[]	[]
29 Sesim yüksek olduğu için bir konuşmaya kolaylıkla dahil olabiliyim.	[]	[]	[]	[]	[]
30 İletmek istediklerimi genellikle bedenimi ve ses tonumu kullanarak aktarırım.	[]	[]	[]	[]	[]
31 Otoriter bir ses tonum vardır.	[]	[]	[]	[]	[]
32 Kendimle ilgili kişisel bilgileri kolaylıkla açıklarım.	[]	[]	[]	[]	[]
33 Toplum içinde baskınımdır.	[]	[]	[]	[]	[]
34 Çok tartışmacıyım.	[]	[]	[]	[]	[]
35 Ateşli bir tartışmaya girdiğimde kendimi durdurmakta zorlanırım.	[]	[]	[]	[]	[]
36 Son derece arkadaş canlısı bir şekilde iletişim kurarım.	[]	[]	[]	[]	[]
37 Tartışmalarda, insanlardan iddialarını belgelemeleri ya da kanıtlamaları konusunda ısrarcı davranırım.	[]	[]	[]	[]	[]
38 Başkalarıyla birlikte yapılan işlerde sorumlulukları ben üstlenmeye çalışırım.	[]	[]	[]	[]	[]
39 Çözülmemiş bir tartışmayı yarıda kesmek canımı sıkır.	[]	[]	[]	[]	[]
40 Toplum içinde güçlü görünme eğilimindeyimdir.	[]	[]	[]	[]	[]
41 Söyleyiş tarzım genellikle insanlar üzerinde etki bırakır.	[]	[]	[]	[]	[]
42 İletişim kurduğum her zaman insanları cesaretlendirici olma eğilimindeyimdir.	[]	[]	[]	[]	[]
43 İletişim kurarken yüz ifadelerimi etkin bir biçimde kullanırım.	[]	[]	[]	[]	[]
44 Bir noktayı vurgulamak için çok sık abartılı ifadeler kullanırım.	[]	[]	[]	[]	[]
45 Son derece dikkatli (özenli) bir iletişimciyimdir.	[]	[]	[]	[]	[]
46 Genellikle hissettiklerimi ve duygularımı açık olarak ifade ederim.	[]	[]	[]	[]	[]

Kendinize ait ifadeler

Kesinlikle Hayır!

Hayır

Emin Değilim

Evet

Kesinlikle Evet!

rim.

47 Tesadüfen bir araya geldiğimiz altı kişiden oluşan bir grubun üyeleri arasında, büyük ihtimalle ben; *(Lütfen bir seçeneği işaretleyiniz)*

[] Beşinden daha iyi bir iletişimciyimdir [] Dördünden daha iyi bir iletişimciyimdir

[] Üçünden daha iyi bir iletişimciyimdir [] İkisinden daha iyi bir iletişimciyimdir

[] Birinden daha iyi bir iletişimciyimdir [] Hiçbirinden iyi bir iletişimci değilimdir